

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่จำเป็นของการพัฒนาประเทศ ทุกประเทศจึงพยายามจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนของตน เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาในด้านต่างๆ ตลอดจนแสวงหาระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เพราะการศึกษามีส่วนช่วยเหลือหล่อหลอมชีวิตมาตั้งแต่เกิด โดยมีพ่อ – แม่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้มีการพัฒนาการเป็นไปตามวัยและเพศ ตั้งแต่ให้หัดพูด อุบัติสัຍ จรรยา มารยาท และมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในโรงเรียน เพื่อช่วยพัฒนาความพร้อมทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านร่างกายและด้านสังคม เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในโอกาสต่อไป และเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความรู้และความสามารถมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลายคนต้องการความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและวิชาชีพในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เพราะเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงปลอดภัยและพลังอำนาจแห่งชาติต่อไปในภายภาคหน้า เยาวชนจึงเป็นความหวังที่ต้องสืบต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเยาวชนจึงเป็นภารกิจของประเทศที่ต้องพัฒนาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สุทธธีรภัฏ หงสะมัต 2540 : 32)

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนในปัจจุบันคืออนาคตของครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติและประชาคมโลก ที่สำคัญยิ่งก็จะเป็นกลุ่มพลังบุคคลสืบสานความอยู่รอดของชาติ ในสังคมโลก รัฐบาลของทุกประเทศและองค์การต่างๆ ต่างเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความคิดและสติปัญญา การพัฒนาส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในวัยต่างๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาติในยุคสมัยต่างๆ การพัฒนาด้านการศึกษาที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวล้วนแต่เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมปกติ

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ได้ศึกษาการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กล่าวว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ฝึกอบรม อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ควรได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กและเยาวชนปกติทั่วไป หากรัฐบาลและสังคมไม่เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนา ปรับปรุงเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้เป็น “คน” ที่มีคุณภาพอย่างเช่นเด็กปกติทั่วไปแล้ว จะเป็นการเพิ่มโอกาสให้พวกเขาเหล่านั้นกระทำการใดๆ ที่เป็นอันตรายแก่สังคมได้มากยิ่งขึ้น เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทั้งเมื่อมีครอบครัวก็อาจจะเพิ่มพ่อแม่ที่ขาดคุณภาพ อันจะเป็นเหตุให้เพิ่มจำนวนคนขาดคุณภาพ หรือมีคุณภาพต่ำในรุ่นต่อไปได้มากขึ้นไปอีก ในทางตรงกันข้าม หากเด็กและเยาวชนดังกล่าวสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมได้โดยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐอย่างจริงจัง ในการจัดกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยครอบครัว สังคมต้องให้โอกาสและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าพวกเขาสามารถแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ อันจะเป็นพลังสำคัญและมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความเจริญของประเทศชาติได้ไม่น้อยกว่าเด็กทั่วไป และเชื่อว่าการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ ทั้งส่งเสริมความรู้สาระวิชาการ ความเข้าใจตนเองและสังคม สามารถใช้เหตุผลรวมทั้งทักษะทางสังคมด้านทัศนคติและเจตคติยอมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตามความคาดหวังของสังคมมากขึ้น (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, 2543 : 1 - 2)

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งมีอายุ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ควรได้รับสิทธิทางการศึกษา ทัดเทียมกับเด็กและเยาวชนทั่วไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จึงเป็นภารกิจของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน คือ การให้การศึกษาอบรมเกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น การจัดเตรียมหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ ดูแลด้านการศึกษาวิชาสามัญ และการฝึกวิชาชีพ (ชงทอง จันทรางศุ : 2550) และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ออกระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2547 ข้อ 37 กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้รับการฝึกและอบรมที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ต้องได้รับการศึกษา วิชาสามัญและอาจจัดให้ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ ตามความเหมาะสมและความสมัครใจ เด็กหรือเยาวชนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ให้จัดการศึกษาวิชาสามัญเท่าที่ศูนย์ฝึกและอบรมนั้นกระทำได้ หรือให้เรียนระบบการศึกษานอกโรงเรียน หรืออาจจัดให้ฝึกอาชีพ หรือวิชาชีพตามความสมัครใจ และให้

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมส่งเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอาชีพหรือวิชาชีพภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมได้ครั้งละไม่เกินห้าสิบวัน ทั้งนี้ต้องรายงานได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีก่อน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2547 : 123)

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้พยายามพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษามาโดยตลอด เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบัน แต่ต้องประสบปัญหาอุปสรรคมากมาย (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2547 : 41 - 45) เช่น การเปลี่ยนแปลงของนโยบายงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน รวมถึงปัญหาการสื่อสาร ภาษาและความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับเด็กและเยาวชน และอาจเป็นเพราะระดับสติปัญญาของเด็กและเยาวชนที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย จึงส่งผลไปถึงความยากลำบากในการจัดการฝึกและอบรมวิชาชีพและการจัดการเรียนวิชาสามัญได้

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในส่วนของ การใช้กระบวนการทางการศึกษา เพื่อการบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้หาแนวทางแก้ไข โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการทำงานด้านการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับกระทรวงกับกระทรวง เช่น กระทรวงยุติธรรม กับ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ระดับกรมกับกรม เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ระดับหน่วยงานกับหน่วยงาน เช่น ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กับ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยการอาชีพ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาสามัญและการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการประสานงานกันในระดับนโยบาย จนทำให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในความควบคุมดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามหลักวิชาการ ดังนี้

1. คู่มือการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
2. คู่มือการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำหรับบุคลากรทางการศึกษา
3. คู่มือดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับกลุ่มเป้าหมายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามลำดับ

ทั้งนี้ให้ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนนำไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งคู่มือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการสร้างขึ้นจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาทั้งภายในและภายนอกกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหลักการ

ที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามก็ดียังไม่มีการศึกษาว่าการจัดการศึกษานั้น ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ที่เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งมีปัญหาอย่างหลากหลายและซับซ้อน หรือไม่ ตามหลักการศึกษานอกระบบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546 : 5) ที่ยึดหลักความ สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความ ต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้ตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูการศึกษานอกโรงเรียน มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดมาตรฐาน และสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการ การศึกษานอกโรงเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

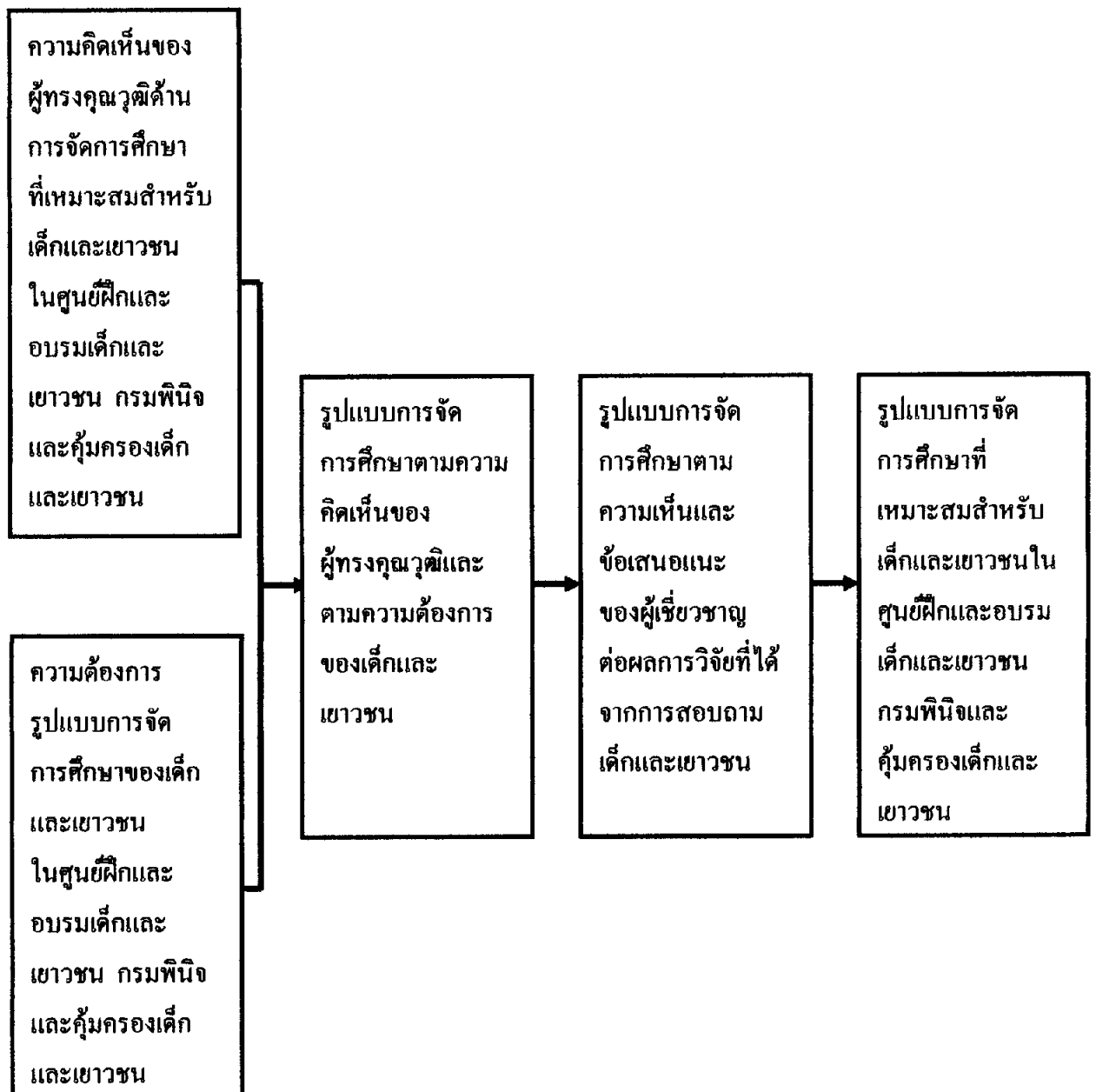
ดังนั้น จึงควรจะศึกษาวิจัยว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีความสนใจและต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาอย่างไร เพื่อให้ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด จนสามารถกำหนดเป็นเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน ด้านการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อ กลับเข้าสู่สังคมปกติได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 4 แห่ง คือ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรางค์

4.2 การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทั้ง 4 แห่ง ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2549 – 2550

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 ข้อมูลที่ได้ ได้จากเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรางค์

5.2 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจและเต็มใจ

5.3 ผู้วิจัยต้องทำการอธิบายข้อคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่าย โดยใช้ภาษาหรือศัพท์เฉพาะของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้กันภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

6. ความจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องของโครงสร้างอายุ การศึกษา ระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมในทุกเรื่อง

7. นิยามศัพท์

7.1 เด็กและเยาวชน หมายความว่า เด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

7.2 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

7.3 การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่ม

7.4 รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาโดยใช้ภาษาแผนภูมิ บางครั้งเป็นรูปแบบเชิงข้อความ ใช้หลักเทียบเคียงเชิงแนวคิด ปรากฏการณ์ และใช้ข้อความอธิบายประกอบแผนภูมิ

7.5 เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่กระทำผิดและถูกควบคุมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

7.6 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ให้ความรู้และฝึกทักษะให้แก่เด็กที่กระทำผิดและถูกควบคุมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ลักษณะของกิจกรรมมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ สถานที่และบุคคล

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ได้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

8.2 เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ